

наполнение воспитательных мероприятий, программ учебных дисциплин украиноведческим, национальнокультурным и патриотическим содержанием, подчеркивается определяющая роль лидера в государственно- и культуротворческом процессах; создание воспитывающих ситуаций для апробации студентами училища культуры и искусства различных лидерских стилей с позиции руководителя художественного коллектива. Раскрывается содержание и пути реализации педагогических условий воспитания адаптивного стиля лидерства у студентов училищ культуры и искусства.

Ключевые слова: педагогические условия, адаптивный стиль лидерства, студенты училищ культуры и искусства, лидер, лидерство, культура, искусство, формы и методы воспитательной работы со студентами училищ культуры и искусства.

Bortnikova O. V.

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF UPBRINGING OF THE ADAPTIVE
STYLE OF STUDENTS' LEADERSHIP OF THE COLLEGE OF CULTURE AND ARTS

Pedagogical conditions of the upbringing of the adaptive style of students' leadership of the college of culture and arts are found out in the article. The method of peer review is used.

As a result, three most important pedagogical conditions for the development of the adaptive style of students' leadership in the college of culture and arts are identified: 1) the formation of readiness of subjects of the educational process of the college of culture and arts to the upbringing of students of the adaptive style of leadership (providing psychological and methodical readiness of teachers, class leaders and students for the upbringing and self-education of students' adaptive style of the college of culture and arts); 2) the filling of educational activities, programs of educational disciplines with Ukrainian, national, cultural and patriotic content, underlines the defining role of the leader in the state and cultural processes (educating and various forms, methods of working with students of experimental groups for the development of values of adaptive leadership style); 3) creating bringing up situations for approbation by the student of the college of culture and arts of various leadership styles from the position of the head of the artistic collective (inclusion of students of the college of culture and arts to various types of socially useful, cultural and artistic activities in the leading position, followed by testing various leadership styles).

Key words: pedagogical conditions; the adaptive style of leadership; students of the college of culture and arts; leader; leadership; culture; arts; forms and methods of upbringing work with students of the college of culture and arts.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 378.4.016:02:930.25

Гузій І. С.*

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ,
БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ**

У статті розглядаються можливості використання інтегративного підходу до професійної освіти майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, аналізується сучасний стан навчання фахівців цих спеціальностей та низка аспектів оновлення змісту підготовки, пов'язаних із переструктуруванням навчальних планів і створенням нової інтегрованої спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Обґрунтовано концептуальні засади інтегративного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи (мотивації, компетентності, фундаменталізації, креативності, комплексності, неперервності, створення освітнього середовища та створення відповідного науково-методичного забезпечення).

Ключові слова: концептуальні засади, інтегративний підхід, професійна підготовка, майбутні фахівці, інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

*© Гузій І. С.

Вимоги до сучасного фахівця передбачають його високу продуктивність, гнучкість, здатність адаптуватися до швидких змін умов функціонування галузі. Людству новітньої епохи необхідне нове мислення та ціннісні орієнтири «для становлення нового типу глобальної спільноти людей, здатних подолати те, що їх роз'єднує. Збільшення можливостей доступу до засобів отримання, зберігання та відтворення інформації подібне цунамі, що стимулює спільноту віднаходити об'єднавчі фактори окремих громадян нашої планети» [6, с. 12]. Сьогодні система інформаційного забезпечення потребує фахівців, здатних опрацьовувати значні обсяги інформації, класифікувати та використовувати їх.

Розв'язувати проблеми впорядкування діяльності з документами на підприємствах різної форми власності в Україні мають фахівці-ментозознавці, які «професійно володіють методами аналізу документів, методами, що забезпечують звичайний та електронний документообіг, методами створення документів із використанням різних стилів опису та оформлення. Сучасні працівники служби документації повинні бути готові до ведення інформаційної боротьби з конкурентами, володіти глибокими знаннями з державної мови та документаційної лінгвістики» [4, с. 7]. Такі фахівці мають досконало знати чинні стандарти й нормативні матеріали в галузі створення документів, володіти текстовими і графічними редакторами, уміти працювати в комп'ютерних мережах тощо. Це зумовлює потребу наукових досліджень проблеми формування й оновлення освіти фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Актуальність нашого дослідження зумовлена особливостями сучасного соціально-економічного розвитку країни, що підвищує вимоги до фахівців бібліотечно-інформаційної галузі та передбачає необхідність оновлення змісту їх професійної підготовки згідно зі світовими стандартами.

У педагогіці накопичено значний досвід досліджень з проблем інтеграції (А. Беляєва, Н. Божко, Р. Гуревич, Ю. Козловський, М. Костюченко, М. Чапаєв та ін.), а також підготовки фахівців за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (С. Барабаш, Н. Бачинська, Л. Кисельова, О. Матвієнко, Г. Салата, А. Соляник, В. Цивін та ін.). Водночас практика чинної освіти не цілком задовольняє в сучасних умовах потреби оновлення та інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, зокрема нерозробленими залишаються концептуальні основи проблеми, що й зумовило вибір тематики пропонованої статті.

Метою статті є обґрунтування концептуальних засад інтегративного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

На сучасному етапі існує низка суперечностей між:

- змінами у статусах і рейтингах окремих навчальних дисциплін та недостатнім відображенням цих змін у змісті професійної підготовки;
- необхідністю використання інтегративного підходу у професійній підготовці фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи та недостатнім рівнем підготовки фахівців до цього аспекту професійної діяльності;
- постійно зростаючим обсягом професійно значущої інформації та неспроможністю забезпечити оволодіння професійними знаннями та уміннями в межах предметної системи навчання;
- потребою суспільства й держави у фахівцях інформаційної, бібліотечної та архівної справи, здатних до творчого вирішення професійних завдань та роз'єднаністю різнопредметних знань та умінь майбутніх фахівців.

Професійна освіта в контексті вирішення названих суперечностей передбачає якісне оновлення системи підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Перспективність цієї спеціальності зумовлена низкою об'єктивних чинників: зростання обсягів техніко-економічної, фінансової, технологічної, наукової та іншої документованої інформації; посилення значення високоякісного

інформаційного забезпечення вищого керівництва всіх рівнів і напрямків соціального управління; упровадження новітніх інформаційних технологій, застосування глобальних світових мереж, удосконалення засобів документування та розповсюдження інформації; зростання ролі інформаційних процесів у всіх сферах людської діяльності. Створюються інформаційно-аналітичні підрозділи, інформаційно-рекламні агенції, розширюється коло центрів науково-технічної інформації [4].

Суспільство прискореного отримання інформації наголошує на беззаперечних вигодах людства від масового, поверхового поширення освіти, часто забуваючи при цьому про не менш безперечні негативи, а то й просто втрати, якими супроводжується цей процес. Система вищої освіти України нині модернізується на основі європейських освітніх стандартів: «академічної мобільності й доброчесності, міжгалузевих компетентностей випускника, уніфікації, єдності змісту та форм, освітньо-наукового забезпечення мобільності трудових ресурсів, формування їх здатності до постійної самоосвіти, фахового зростання випускника» [1, с. 263].

Нині відбувається колегіальне формування змісту та широке громадське обговорення проекту стандарту фахової освіти, «але цей процес суттєво ускладнюється необхідністю гармонізації переліку професійних компетентностей майбутніх інформаційних працівників, що будуть навчатися в межах єдиної інтегрованої спеціальності. Аналіз пропозицій та зауважень науково-педагогічної громадськості профільних вишів до проекту стандарту підготовки бакалавра зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» дозволив визначити наявність прямо протилежних методологічних підходів до визначення змісту фахових компетентностей майбутніх випускників» [8, с. 12].

Інтеграційні світові процеси вимагають реформування чинної освітньої моделі безперервної бібліотечно-інформаційної освіти: «формування усвідомленої потреби постійно підвищувати свій освітньо-професійний рівень, створення рівних можливостей доступу до освітніх послуг незалежно від соціальної самоідентифікації та місця проживання. Ці процеси потребують науково-теоретичного обґрунтування, законодавчого регулювання та навчально-методичного й кадрового забезпечення» [7, с. 26]. Вищеозначене вимагає вирішення конкретних завдань, зокрема формування змісту й сутності безперервної бібліотечно-інформаційної освіти відповідно до вимог глобалізованого світу; можливостей засобів інформаційних технологій навчання; проектування впливу інформаційних технологій навчання на світоглядну складову учасників освітнього процесу; шляхи інтеграції інформаційних технологій навчання з класичними прийомами і методами; створення відповідних умов навчання.

Сучасна педагогічна наука стверджує, що для продуктивного засвоєння студентом знань і для його інтелектуального розвитку важливе значення має встановлення широких зв'язків як між різними розділами курсу, який вивчається, так і між різними дисциплінами загалом. Досвід показує, що інтегроване навчання, за якого матеріал доповнюється та повторюється іншими напрямками, дає набагато кращий результат порівняно з традиційним вивченням дисциплін.

Сутність інтегративного підходу до навчального процесу полягає в тому, що встановлення зв'язків між знаннями й уміннями йде не від перебудови чинних навчальних планів і програм, а шляхом дидактичного обґрунтування та перетворення реально існуючих зв'язків між поняттями та явищами. Інтеграція знань передбачає перетворення традиційного змісту освіти та спрямування на формування системи інтегративних знань й умінь фахівця. Інтегральний підхід виявляється в баченні людини та її буття як основоположних чинників, що визначаються єдністю філософської культури мислення й гуманізму [2]. Інтеграція змісту професійної підготовки є методологічною базою підготовки кадрів формування суспільства знань і визначає методи розв'язання нагальних проблем.

Мета інтеграції змісту професійної підготовки полягає у формуванні такої системи

змісту професійної підготовки, яка враховує як загальні його цілі в будь-якому закладі освіти, так і специфічні, зумовлені особливостями навчального процесу. Мета є початковим компонентом і формує загальне уявлення про кінцевий результат навчання. Конкретні засоби інтеграції змісту професійної підготовки формують сукупність конкретних завдань для досягнення поставленої мети.

Інтегративний процес має власну структуру. Зазвичай він має властивість подільності. У ньому можна виділити відносно відособлені й разом із тим супідрядні між собою етапи, проходження яких породжує якісні або кількісні зрушення в змісті (ущільнення або укрупнення знань, концентрацію різних способів дій тощо). Структура інтегративного процесу саме й виявляє логіку розгортання цілісності, особливу узгодженість інтегрованого змісту з етапами його реалізації. Наявність такої структури означає певну стабільність інтегративного процесу. Це необхідна умова відтворюваності інтегративного процесу, багаторазового його повторення у навчальному процесі [5, с. 35-36].

Концепція інтеграції базується на «основних положеннях філософії освіти, теорії педагогічних систем, структурно-функціональному і діяльнісному підходах, аналізу чинних педагогічних систем з позицій інтеграції, принципів цілісності та технологічності. З концептуального погляду інтеграція розглядається як складна педагогічна проблема, що дає змогу сформувати цілісну систему загальних і фахових знань і вмінь майбутніх фахівців інформаційних технологій у процесі навчання [5, с. 22]. Ця концепція визначає інтеграцію змісту професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи як засіб вирішення професійних проблем, спрямований на розвиток професійних та особистісних якостей майбутнього фахівця.

У розробленні концептуальних засад інтегративного підходу до професійної підготовки фахівця спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» ми спиралися на такі теоретичні положення:

- виявлення можливостей та обґрунтування доцільності інтеграції змісту, форм, методів і засобів навчання у формування змісту професійної підготовки шляхом використання інтегративного підходу;
- виділення основних інтегративних чинників у системі професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи на основі ідей взаємовпливу її компонентів;
- використання індивідуального підходу, який забезпечує всебічний розвиток майбутніх фахівців;
- передбачення механізмів постійного оновлення знань;
- скорочення кількості навчальних дисциплін шляхом їх інтеграції;
- створення метапредметних комплексів знань, орієнтованих на практичні розробки, що передбачає інтеграцію відповідних професійних знань, умінь і навичок.

На нашу думку, реалізація інтегративного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи базується на таких концептуальних засадах:

- мотивації (інтегративний підхід є чинником мотивації навчання, подаючи професійні знання в єдності та взаємозв'язку);
- компетентності (цілепокладальним для використання інтеграції у змісті та методах навчання є професійні та загальні компетенції конкретної спеціальності);
- фундаменталізації (інтеграція професійної підготовки будується на засадах принципу фундаменталізації освіти, акцентуючи увагу на основних, ґрунтовних і професійно важливих поняттях);
- креативності (інтегративний підхід у професійній підготовці є засобом формування творчої особистості фахівця інформаційної, бібліотечної та архівної справи);
- комплексності (практична реалізація інтегративного підходу відбувається у всіх основних ланках навчально-виховного процесу – під час вивчення окремих навчальних

Гузій І. С.

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ
К ПРОФЕСІОНАЛЬНІЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦІАЛІСТІВ
ІНФОРМАЦІОННОГО, БІБЛІОТЕЧНОГО І АРХІВНОГО ДЕЛА**

В статті розглядаються можливості використання інтегративного підходу к професійному освітанню майбутніх спеціалістів інформаційного, бібліотечного і архівного дела, аналізується сучасний стан освіти спеціалістів даних спеціальностей і ряд аспектів оновлення змісту освіти, пов'язаних з реструктуризацією навчальних планів і створенням нової інтегрованої спеціальності 029 «Інформаційне, бібліотечне і архівне дело». Обґрунтовані концептуальні основи інтегративного підходу к професійній освітанню майбутніх спеціалістів інформаційного, бібліотечного і архівного дела (мотивації, компетентності, фундаменталізації, креативності, комплексності, неперервності, створення освітнього середовища і науково-методичного забезпечення).

Ключові слова: концептуальні основи, інтегративний підхід, професійна освіта, майбутні спеціалісти, інформаційна, бібліотечного і архівного дела.

Guzii I. S.

**CONCEPTUAL BASES OF THE INTEGRATED APPROACH TO PROFESSIONAL PREPARATION
FOR FUTURE FACTORS OF INFORMATIONAL, LIBRARY AND ARCHIVE COURSE**

The article considers the possibilities of using an integrative approach to the professional education of future specialists in the information, library and archives, analyzes the current state of training specialists of these specialties and a number of aspects of updating the content of training related to the restructuring of curricula and the creation of a new integrated specialty 029 «Information, Library and archival affairs». The conceptual foundations of the integrative approach to the training of future specialists in information, library and archives (motivation, competence, fundamentalism, creativity, complexity, continuity, creation of educational environment and creation of appropriate scientific and methodological support) are substantiated. In particular, the Integrative approach acts as a factor in the motivation of learning, providing professional knowledge of unity and interconnectivity; purpose-setting for the use of integration are the professional and general competences of a particular specialty); integration is based on the principle of the fundamentalization of education; Integrative approach in professional training acts as a means of forming a creative personality specialist in informational, library and archival affairs; the practical realization of the integrative approach takes place in all the main parts of the educational process, which corresponds to the principle of inequality; the use of an integrative approach requires the formation of an appropriate educational environment and teaching and methodological support.

Key words: conceptual principles, integrative approach, professional training, future specialists, information, library and archival affairs.

Рецензент: Кохановська О.В.

УДК 378:[658,612:001]

Золотовська В. С.*

**ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОРСЬКОГО
ПРОФІЛЮ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

У статті проаналізовано науково-педагогічний аспект проблеми вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти морського профілю; окреслено його роль у розвитку освіти майбутніх моряків, у формуванні в них соціально-комунікативної компетентності, що сприяє розв'язанню певного кола професійних завдань, запобіганню проблем, зокрема на судах

*© Золотовська В. С.